

Yrkande

SLK-2024-00855

2025-03-21

Yrkande angående motion av Emma Altenhammar (SD) om att revidera Göteborgs Stads policy för måltider i linje med Uddevalla kommuns måltidspolicy

Förslag till beslut:

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Motionen bifalles.

Yrkandet

Att oroa sig för Göteborg Stads matutsläpp är oproportionerligt i ett globalt klimatperspektiv. En måltidspolicy som inkluderar svensk husmanskost, likt Uddevallas modell, skulle säkerställa näringsrika måltider och stödja lokal livsmedelsproduktion. Dessutom möjliggörs vegetariska alternativ i denna modell, vilket verkar glömmas bort i vissa remissinstanser. Samtidigt är det viktigt att det ska vara möjligt att välja bort vegetariskt för de som önskar, vilket säkerställer valfrihet och respekt för individuella preferenser.

Prioriteringen av svenskproducerade råvaror som föreslås i motionen är dessutom både kostnadseffektiv och förenlig med stadens mål om hållbarhet. Svenska råvaror är ofta billigare än ekologiska alternativ och är en tydligare riktlinje för upphandlingen, vilket underlättar planeringen och minskar risken för kostnadsöverdrag. Göteborg är en storstad där stordrift är centralt för att hålla kostnaderna nere och säkerställa hög kvalitet på upphandlade måltider. En enhetlig policy, som den som föreslås i motionen, stärker möjligheten att upphandla råvaror i större volymer, vilket både är kostnadseffektivt och resurseffektivt. Om olika delar av staden och verksamheter individanpassar måltider på olika sätt riskerar det att slå ut stordriftsfördelarna och öka kostnaderna.

Istället för att fragmentera måltidsupplevelsen genom överdriven individanpassning, kan svensk mat fungera som en inkluderande grund där alla kan känna igen sig och samtidigt få möjlighet att delta i en gemensam kulturell kontext. Detta är inte att utesluta, utan att bjuda in till en gemensam upplevelse som bygger samhörighet.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2025-02-24

Ärendenummer SLK-2024-00855

Handläggare

Petra Senthén

Telefon: 031-368 03 35

E-post: petra.senthen@stadshuset.goteborg.se

Motion av Emma Altenhammar (SD) om att revidera Göteborgs Stads policy för måltider i linje med Uddevalla kommuns måltidspolicy

Motionen

Emma Altenhammar (SD) föreslår att kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och berörda nämnder i uppdrag att utarbeta ett reviderat förslag till Göteborgs Stads måltidspolicy i linje med Uddevalla kommuns måltidspolicy.

Motionärerna framhåller att matvanor formas tidigt och påverkar individers fysiska och psykiska hälsa. När kommuner runt om i landet moderniserar sina måltidspolicys för att bli mer hållbara och närproducerade bör även Göteborg ta initiativ till att uppdatera sin policy. Uddevalla har infört en måltidspolicy som sätter svensk husmanskost i centrum och säkerställer ett mångsidigt och näringsrikt utbud med fokus på svenska och lokala råvaror. Uddevallas policy innebär att måltider i offentliga verksamheter, som skolor och äldreboenden, baseras på husmanskost samt ett vegetariskt alternativ. Motionärerna anser att Göteborg bör följa Uddevallas exempel och införa en måltidspolicy med svensk husmanskost som bas, valmöjligheter mellan rätter och ökad prioritering av lokalproducerade råvaror.

Remissinstanser

Motionen har remitterats för yttrande till förskolenämnden, grundskolenämnden, utbildningsnämnden, nämnden för funktionsstöd, socialnämnden nordost, socialnämnden sydost, äldre samt vård- och omsorgsnämnden och nämnden för inköp- och upphandling. Remissinstansernas beslut redovisas i nedanstående tabell. Remissyttranden finns i sin helhet som bilagor till detta tjänsteutlåtande.

Remissinstans	Beslut
Förskolenämnden	Avstyrker Omröstning
Grundskolenämnden	Avstyrker Översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande. Omröstning

Utbildningsnämnden	Avstyrker Yrkande SD Omröstning Reservation SD
Nämnden för funktionsstöd	Avstår från yttrande.
Socialnämnden Nordost	Avstyrker Översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande. Yrkande SD Omröstning Reservation/Yttrande SD
Socialnämnden Sydväst	Avstyrker Översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande. Yrkande SD Omröstning
Äldre samt vård- och omsorgsnämnden	Avstyrker Översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande. Yrkande SD Yttrande C Omröstning Reservation SD
Inköps- och upphandlingsnämnden	Avstår från yttrande.

Remissinstansernas överväganden

Remissinstanserna framhåller att stadens måltidsverksamhet ytterst styrs av internationella konventioner som Sverige har anslutit sig till, samt lagar och liknande beslut fattade på statlig nivå i Sverige. Barnkonventionen och Barnrättslagen uppmärksammas särskilt. Avseende äldre och funktionshindrade görs hänvisning till FN-konventionen om mänskliga rättigheter. Remissinstanserna betonar delaktighet och individuell hänsyn till brukare och elever som stadens måltidsverksamhet är till för.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Föreslagen måltidsinriktning kan begränsa möjligheten för stadens måltidsverksamhet att anpassa menyer efter utbud av och pris på olika livsmedel. Begränsad flexibilitet vid inköp av livsmedel kan vara kostnadsdrivande.

En annan bedömning är att menyer med svensk husmanskost innehåller mer kött, fisk och mejeriprodukter än dagens menyer med en högre andel växtbaserade livsmedel. Inköpspris för animaliska livsmedel är högre än för växtbaserade livsmedel. En förändring av måltidsverksamheten enligt förslaget kan därmed inverka negativt på stadens ekonomi.

Bedömning ur ekologisk dimension

I uppföljningen av Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram 2021-2030 och målet om att minska stadens klimatpåverkan från inköp visar att stadens åtgärder behöver fortsätta som planerat och inte minska för att programmålen ska kunna nås.

Bedömning ur social dimension

Remissinstanserna gör likartade bedömningar av förslaget och menar att det kan inverka negativt på berörda invånare såväl individer som invånargrupper. Bedömningen gäller särskilt barn, äldre och personer med funktionsnedsättning.

Flexibla måltidslösningar anses vara en viktig del av implementeringen av Göteborgs Stads program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa 2025-2030. Måltider framhålls som ett viktigt verktyg i den pedagogiska och sociala verksamheten för att ge barn och unga förutsättningar att bibehålla goda matvanor hela livet och utveckla respekt för den egna och andras kulturella identitet, språk och värden. Förmågan att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar är viktig i en tid av ökad rörlighet över nationsgränser och ökad internationalisering av det svenska samhället.

Jonas Kinnander

Eva Hessman

Direktör Ärende och utveckling

Stadsdirektör

Bilagor som utgör beslutsunderlag

1. Motionen
2. Förskolenämndens handlingar 2024-12-18 § 231
3. Grundskolenämndens handlingar 2024-12-17 § 232
4. Utbildningsnämndens handlingar 2025-01-14 § 9
5. Nämnden för funktionsstöds handlingar
6. Socialnämnd Nordost handlingar 2024-12-17 § 416
7. Socialnämnd Sydost handlingar 2024-12-18 § 267
8. Äldre samt vård- och omsorgsnämndens handlingar 2024-12-10 § 191
9. Inköps- och upphandlingsnämndens handlingar 2025-02-06 § 11N

Handling 2024 nr 167

Motion av Emma Altenhammar (SD) om att revidera Göteborgs Stads policy för måltider i linje med Uddevalla kommuns måltidspolicy

Göteborgs offentliga måltider, som de som serveras i skolor och äldreomsorg, spelar en viktig roll ur både folkhälso- och kulturperspektiv. Matvanor formas tidigt och påverkar individers fysiska och psykiska hälsa. Därför är det avgörande att maten som serveras i kommunens verksamheter speglar de värderingar vi vill främja. När kommuner runt om i landet moderniserar sina måltidspolicys för att bli mer hållbara och närproducerade bör även Göteborg ta initiativ till att uppdatera sin policy. Uddevalla har infört en måltidspolicy som sätter svensk husmanskost i centrum och säkerställer ett mångsidigt och näringsrikt utbud med fokus på svenska och lokala råvaror.

Att införa en liknande inriktning i Göteborg skulle stärka den svenska matkulturen och möjliggöra för fler att ta del av näringsrika och kulturellt relevanta måltider. Husmanskosten är en viktig del av vår identitet och genom att basera måltiderna på den säkerställer vi att barn, äldre och andra invånare får näringsrik mat rotad i våra traditioner. Uddevallas policy innebär att måltider i offentliga verksamheter, som skolor och äldreboenden, baseras på husmanskost samt ett vegetariskt alternativ. Denna modell erbjuder möjligheten att tillgodose kostpreferenser av andra skäl än medicinska, som religiösa eller etiska, med det vegetariska alternativet.

Göteborg bör följa Uddevallas exempel och införa en måltidspolicy med svensk husmanskost som bas, valmöjligheter mellan rätter och ökad prioritering av lokalproducerade råvaror. Detta handlar inte bara om näringsriktig mat för alla, utan även om att stärka svensk livsmedelsproduktion och hållbarhet.

Förslag till beslut i kommunfullmäktige:

Kommunstyrelsen och berörda nämnder får i uppdrag att utarbeta ett reviderat förslag till Göteborgs Stads måltidspolicy i linje med den måltidspolicy som nyligen antagits av Uddevalla kommun.

Emma Altenhammar (SD)

Utdrag ur protokoll
Sammanträdesdatum: 2024-12-18

Yttrande över motion av Emma Altenhammar (SD) om att revidera Göteborgs Stads policy för måltider i linje med Uddevalla kommuns måltidspolicy

§ 231, N608-3008/24

Beslut

Förskolenämnden avstyrker motionen om att revidera Göteborgs Stads policy för måltider i linje med Uddevalla kommuns måltidspolicy.

Handlingar

Förvaltningsens tjänsteutlåtande daterat 2024-11-08

Yrkande SD daterat 2024-12-13, protokollsbilaga 4

Yrkanden

Birgitta Thörn (SD) yrkar bifall till yrkandet från SD.

Blerta Hoti (S) yrkar bifall till tjänsteutlåtandets förslag till beslut.

Propositionsordning

Ordförande ställer tjänsteutlåtandets förslag till beslut mot yrkandet från SD och finner att nämnden beslutar att bifalla tjänsteutlåtandets förslag till beslut.

Protokollsutdrag skickas till

stadsledningskontoret@stadshuset.goteborg.se

Vid protokollet

Sekreterare

Emma Dolonius

Rätt utdraget ur protokoll intygar:

Helena Lindberg, chef Planering, analys och kansli

Justering av protokollet har tillkännagivits genom anslag på kommunens anslagstavla

Yrkande

Ärende 10

2024-12-13

Yrkande angående – Svar på remiss - motion av Emma Altenhammar (SD) om att revidera Göteborgs Stads policy för måltider i linje med Uddevalla kommuns måltidspolicy

Förslag till beslut:

I förskolenämnden,

1. Motionen bifalles.

Yrkandet

Att oroa sig för förskolebarnens matutsläpp i Göteborg framstår som oproportionerligt i ett globalt klimatperspektiv. En måltidspolicy som inkluderar svensk husmanskost, likt Uddevallas modell, skulle säkerställa näringsrika måltider och stödja lokal livsmedelsproduktion. Dessutom möjliggörs vegetariska alternativ i denna modell, vilket verkar glömmas bort i tjänsteutlåtandet. Samtidigt är det viktigt att det ska vara möjligt att välja bort vegetariskt för de som önskar, vilket säkerställer valfrihet och respekt för individuella preferenser.

Prioriteringen av svenskproducerade råvaror som föreslås i motionen är dessutom både kostnadseffektiv och förenlig med stadens mål om hållbarhet. Svenska råvaror är ofta billigare än ekologiska alternativ och är en tydligare riktlinje för upphandlingen, vilket underlättar planeringen och minskar risken för kostnadsöverdrag. Göteborg är en storstad där stordrift är centralt för att hålla kostnaderna nere och säkerställa hög kvalitet på upphandlade måltider. En enhetlig policy, som den som föreslås i motionen, stärker möjligheten att upphandla råvaror i större volymer, vilket både är kostnadseffektivt och resurseffektivt. Om olika delar av staden och verksamheter individanpassar måltider på olika sätt riskerar det att slå ut stordriftsfördelarna och öka kostnaderna.

Istället för att fragmentera måltidsupplevelsen genom överdriven individanpassning, kan svensk mat fungera som en inkluderande grund där alla kan känna igen sig och samtidigt få möjlighet att delta i en gemensam kulturell kontext. Detta är inte att utesluta, utan att bjuda in till en gemensam upplevelse som bygger samhörighet.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-11-08

Diarienummer: N608-3008/24

Handläggare: Mattias Asséhn

E-post: mattias.assehn@forskola.goteborg.se

Yttrande över motion av Emma Altenhammar (SD) om att revidera Göteborgs Stads policy för måltider i linje med Uddevalla kommuns måltidspolicy.

Förslag till beslut

Förskolenämnden avstyrker motionen om att revidera Göteborgs Stads policy för måltider i linje med Uddevalla kommuns måltidspolicy.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har översänt en motion av Emma Altenhammar (SD) om att revidera Göteborgs Stads policy för måltider i linje med Uddevalla kommuns måltidspolicy. Motionären föreslår att likt Uddevalla kommun införa en inriktning i Göteborgs Stads måltidspolicy för att stärka den svenska matkulturen och möjliggöra för fler att ta del av näringsrika och kulturellt relevanta måltider. Uddevallas policy innebär att måltider i offentliga verksamheter, som skolor och äldreboenden, baseras på husmanskost samt ett vegetariskt alternativ.

Svensk husmanskost anses i motionen vara en viktig del av den svenska identiteten och att den svenska matkulturen säkerställer en näringsrik kost rotad i svenska traditioner. Initiativet ska även stödja svensk livsmedelsproduktion och hållbarhet.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Förvaltningen gör bedömningen att en måltidspolicy enligt Uddevallas husmanskostmodell innehåller mer av kött och fisk. Att tillmötesgå förslaget om att införa en måltidspolicy som baseras på svensk husmanskost skulle därmed medföra ökade kostnader.

Då växtbaserat protein generellt har en lägre kostnad skulle en matsedel med animaliskt protein varje dag bli avsevärt dyrare. Om förvaltningen skulle byta ut de vegetariska rätterna till likande rätt med kött skulle priset öka med cirka 15–20 procent.

Beräkning av pris och CO2

Matsedel Förskola

	Måndag	Tisdag	Onsdag	Torsdag	Fredag
Vecka 40	Stroganoff på Grillrost* Ris	Stekt/panerad fisk Potatis Kall säs	Köttfärsås med riven morot Pasta Ketchup	Morotsoppa med ingefära och kokos Krutonger	Sojafärsbiffar Ugnstrostad potatis Kall säs

Nuvarande matsedel: Snittpris lunch per dag inklusive dryck och grönsaker 9,06kr,
CO2 snitt per dag 0,52kg.

Matsedel Förskola

	Måndag	Tisdag	Onsdag	Torsdag	Fredag
Vecka 52	Biff stroganoff Ris	Stekt/panerad fisk Potatis Kall sås	Köttfärsås med riven morot Pasta Ketchup	Italiensk kycklingsoppa med bönor Krutonger	Pannbiff Ugnrostad potatis Kall sås

Matsedel med animaliskt protein varje dag: Snittpris lunch per dag inkl. dryck och grönsaker 10,94kr, CO2 snitt per dag 1,0kg.

Bedömning ur ekologisk dimension

I Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram 2021–2030 är ett av målen att staden ska minska sina livsmedelsinköp till 1,3 kg CO₂e/kg år 2030. Startåret 2019 var värdet 1,9. Vid uppföljningen 2023 bedömdes målvärdet som utmanande, men möjligt att nå om påbörjade åtgärder fortsätter och intensifieras. Förskolenämnden når målen med nuvarande grundmatsedel där alla dagens måltider ingår. Skulle däremot måltidspolicyn förändras med fokus på svensk husmanskost skulle det riskera att öka påverkan på utsläpp av koldioxid, se tabell ovan under ekonomisk dimension. Målet i miljö- och klimatprogrammet skulle därmed inte kunna uppnås.

Bedömning ur social dimension

I läroplanen för förskolan (Lpfö18) anges betydelsen av att barn får möta olika kulturella inslag för att få en förståelse för sitt sociala sammanhang och förstå de värden som ligger i en kulturell mångfald. Även i Livsmedelsverkets nationella riktlinjer för måltider i förskolan skrivs betydelsen fram av att använda livsmedel och maträtter från olika kulturella miljöer.

Barnkonventionen

Förvaltningen gör bedömningen att tillgång till en variation av maträtter från alla olika kulturer berikar alla barns möjligheter att få tillgång till sitt sociala ursprung. Att använda livsmedel och maträtter från olika kulturella miljöer ger möjlighet till omväxling och nya kunskaper för alla barn i stadens verksamheter.

Utbildningen ska ge barnen möjlighet att utveckla respekt för den egna och andras ”kulturella identitet, språk och värden, för bosättningslandets och för ursprungslandets nationella värden och för kulturer som skiljer sig från barnets egen” (2 och 29 §§ Barnkonventionen).

Samverkan

Information har skett med de fackliga organisationerna vid förvaltningssamverkan den 11 december 2024.

Bilaga

Motion av Emma Altenhammar (SD) om ny måltidspolicy enligt Uddevallas framgångsrika husmanskostmodell.

Ärendet

Kommunstyrelsen har översänt en motion av Emma Altenhammar (SD) om att revidera Göteborgs Stads policy för måltider i linje med Uddevalla kommuns måltidspolicy. Förskolenämnden ska inkomma med svar till stadsledningskontoret senast 19 januari 2025.

Beskrivning av ärendet

Av motionen framgår att det är avgörande att maten som serveras i kommunens verksamheter speglar de värderingar som motionären vill främja. För att maten ska bli mer hållbar och närproducerad anser motionären att Göteborgs Stad ska ta initiativ till att uppdatera måltidspolicyn med fokus på svensk husmanskost med ett mångsidigt och näringsrikt utbud med fokus på svenska lokala råvaror. Svensk husmanskost anses i motionen vara en viktig del av identiteten och att den svenska matkulturen säkerställer en näringsrik kost rotad i svenska traditioner. Initiativet skulle även stödja svensk livsmedelsproduktion och hållbarhet.

I läroplanen för förskolan (Lpfö18) anges betydelsen av att barn får möta olika kulturella inslag för att få en förståelse för sitt sociala sammanhang och förstå de värden som ligger i en kulturell mångfald.

I de riktlinjer som styr hanteringen av måltider i förskolan framgår att det är av värde att menyn innehåller inspiration från många olika matkulturer. Att det bidrar till omväxling och nya kunskaper från olika kulturella miljöer.

Riktlinjen från Livsmedelsverket redogör även för vikten av att minska animaliska produkter och öka intaget av bland annat grönsaker, frukt, baljväxter och fullkornsprodukter. Riktlinjen skrivs fram både utifrån en miljöaspekt och att det är av vikt för ett ökat näringsintag.

Göteborgs Stads måltidspolicy

I den måltidspolicy som är fastställd för Göteborgs Stad står det framskrivet att berörda verksamheter ska om möjligt att, utifrån lagstiftning och bestämmelser för inköp- och upphandling, välja råvaror som är lokalproducerade. Därav tar beslutad policy redan hänsyn till motionärens förslag om ”svenska och lokala” råvaror. Inriktning i måltidspolicyn stärker redan idag svensk livsmedelsproduktion och hållbarhet men tar samtidigt hänsyn till den lagstiftning som styr inköp och upphandling.

Måltidspolicy för Uddevalla kommun

Den måltidspolicy som motionen anger som grund för att förändra Göteborgs Stads policy antogs av kommunfullmäktige i Uddevalla den 13 juni 2024. Därav är det svårt att bedöma resultatet av nyligen införd policy.

Förvaltningen har inför svar på föreliggande motion tagit del av matsedeln för vecka 46 och 47 för Uddevallas förskolor som innehöll följande alternativ:

Måndag

- Lunch: Grillkorv med potatismos
- Vegetarisk: Vegokorv med potatismos
- Lunch: Köttbullar med stuvade makaroner och broccoli
- Vegetarisk: Vegobullar med stuvade makaroner och kokt broccoli

Tisdag

- Lunch: Kryddigfärs med röda bönor och klyftpotatis och gräddfälsklick
- Vegetarisk: Mexikansk färsgröta med klyftpotatis, bönsalsa och gräddfälsklick
- Lunch: Sprödbakad fisk med kokt potatis och kall remouladsås
- Vegetarisk: Green nuggets med kokt potatis och kall remouladsås

Onsdag

- Lunch: Kycklingsoppa tandoori med mjuk smörgås, färskost och hummus
- Vegetarisk: Gyllene grönsakssoppa med mjuk smörgås, färskost och hummus
- Lunch: Nikkaluoktasoppa med mjuk smörgås och ost
- Vegetarisk: Linssoppa med mjuk smörgås, ost och hummus

Torsdag

- Lunch: Fiskpudding med skirat smör och kokt potatis
- Vegetarisk: Caribbean biff med klyftpotatis och vitlökssås
- Lunch: Kebabgryta med ris/matkorn
- Vegetarisk: Vegetarisk kebabgryta med ris/matkorn

Fredag

- Lunch: Food of the day
- Vegetarisk: Food of the day
- Lunch: Kökets val av fet fisk
- Vegetarisk: Kökets val av vegetarisk rätt

Vid en jämförelse med matsedeln i Göteborgs Stads förskolor för motsvarande veckor framgår att serveringen av kött och fisk skulle öka för att nå upp till samma nivå som för Uddevalla kommun. I stadens förskolor serveras en köträtt, en fiskrätt och tre vegetariska rätter i veckan i jämförelse med Uddevalla kommun som serverar fyra köträtter och en fiskrätt i veckan alternativt tre köträtter och två fiskrätter.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen bedömer att om Göteborgs Stad skulle införa en likande måltidspolicy som Uddevalla kommun så skulle både kostnader och utsläpp av koldioxid öka vilket skulle innebära att de mål som är satta för staden utifrån klimat- och miljöprogrammet inte uppnås. Förvaltningen gör bedömningen att en måltidspolicy med ett ensidigt fokus på svensk husmanskost inte är förenligt med Livsmedelsverkets riktlinjer.

Johan Olofson

Eva Berg

Förvaltningsdirektör

Avdelningschef Förskola

Expedieras till: stadsledningskontoret@stadshuset.goteborg.se

Märk svaret med diarienummer SLK-2024-00855

Protokollsutdrag

Sammanträdesdatum: 2024-12-17

§ 232 Ärendenummer GSF-2024-04350**Yttrande över motion om att revidera Göteborgs Stads policy för måltider i linje med Uddevalla kommuns måltidspolicy****Beslut**

Grundskolenämnden avstyrker motion om ny måltidspolicy enligt Uddevallas framgångsrika husmanskostmodell och översänder förvaltningens tjänsteutlåtande, daterat 2024-11-20, som sitt yttrande.

Ärendet

Kommunstyrelsen har översänt motion från Emma Altenhammar (SD) till grundskoleförvaltningen om att revidera Göteborgs Stads måltidspolicy i linje med Uddevalla kommuns måltidspolicy.

Svar ska lämnas till kommunstyrelsen senast den 19 januari 2025.

Handlingar

Grundskoleförvaltningens tjänsteutlåtande, daterat 2024-11-26

Bilaga 1, Motion av Emma Altenhammar (SD) om ny måltidspolicy enligt Uddevallas framgångsrika husmanskostmodell.

Bilaga 2, Uddevalla grundskolors matsedlar vecka 48–49

Yrkanden

Veronica Oxklint (SD) yrkar att grundskolenämnden ska tillstyrka motionen.

Dario Espiga Corbo (S) yrkar bifall till förvaltningens förslag

Beslutsgång

Ordföranden ställer förvaltningens förslag mot yrkandet från Veronica Oxklint (SD) om att tillstyrka motionen och finner att nämnden bifallit förvaltningens förslag.

Protokollsutdrag skickas till

Stadsledningskontoret

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-11-26

Ärendenummer GSK-2024-04350

Handläggare

Karin Pettersson

E-post karin.pettersson@grundskola.goteborg.se

Yttrande över motion om ny måltidspolicy enligt Uddevallas framgångsrika husmanskostmodell

Förslag till beslut

I grundskolenämnden,

Grundskolenämnden avstyrker motion om ny måltidspolicy enligt Uddevallas framgångsrika husmanskostmodell och översänder förvaltningens tjänsteutlåtande, daterat 2024-11-20, som sitt yttrande.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har översänt motion från Emma Altenhammar (SD) om ny måltidspolicy enligt Uddevallas framgångsrika husmanskostmodell. Motionären föreslår att likt Uddevalla kommun införa en inriktning i Göteborgs Stads måltidspolicy för att stärka den svenska matkulturen och möjliggöra för fler att ta del av näringsrika och kulturellt relevanta måltider.

Begreppet husmanskost är svårt att definiera, då det ständigt har utvecklats och påverkats av olika mattraditioner, smaker och tillagningsmetoder. Skolmaten i Göteborg anpassas även efter elevers behov och önskemål. Förvaltningen anser att en variation av maträtter är viktig för att främja mångfald och kulturförståelse.

Med husmanskosten i centrum riskerar kommunens koldioxidutsläpp att öka, eftersom husmanskosten är baserad på mycket kött och fisk. Utifrån lagstiftning och bestämmelser för inköp- och upphandling, kan skolköken redan idag välja miljömärkta råvaror, säsonganpassade råvaror och lokala råvaror.

Grundskoleförvaltningen bedömer sammantaget att motionen bör avslås.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Förvaltningen bedömer att förslaget om att införa en måltidspolicy som baseras på svensk husmanskost sannolikt skulle innebära ökade livsmedelskostnader eftersom dessa rätter generellt sett innehåller mycket kött och fisk. Växtbaserat protein har generellt sett en lägre kostnad än animaliskt protein.

Bedömning ur ekologisk dimension

Motionären uttrycker att stadens måltider bör bli mer hållbara och närproducerade. I Göteborgs Stads policy för måltider finns ett kapitel kring miljösmarta måltider där det

bland annat står att *Göteborgs Stad ska verka för att minska miljö- och klimatpåverkan i hela livsmedelskedjan från primärproduktion av livsmedel, till måltider och avfall.* I kapitlet nämns bland annat att verksamheter om möjligt, utifrån lagstiftning och bestämmelser för inköp- och upphandling, ska välja miljömärkta råvaror, säsongsanpassade råvaror, lokala råvaror och stor andel vegetabilier. Måltiderna ska även klimatberäknas. Därmed tar stadens måltidspolicy redan hänsyn till motionärens önskemål om hållbara och närproducerade måltider.

Om Göteborgs måltidsverksamheter skulle sätta svensk husmanskost i centrum finns en risk för ökning av koldioxidutsläpp, eftersom det i den traditionella husmanskosten ingår mer animaliska proteiner. Därmed skulle det bli svårare att uppnå målen i stadens miljö- och klimatprogram.

Förvaltningens måltidsverksamhet arbetar aktivt för att minska miljö- och klimatpåverkan i alla moment samt att stödja eleverna i ambitionen om att minska den egna påverkan, bland annat involveras elever i skolornas matsvinnprojekt. Att redan i ung ålder befästa kunskap och medvetenhet om matens miljöpåverkan samt inspirera till goda och miljösmygda måltider kan förväntas lägga en grund för goda och hållbara vanor för resten av livet.

Bedömning ur social dimension

Livsmedelsverkets Nationella riktlinjer för måltider i skolan anger att: *”Måltiden kan användas till att väcka nyfikenhet på odling, ekologi och matematik, eller för att prata om kultur, samhälle och demokrati. Många i skolan har rötter i andra kulturer.*

Mattraditioner ändras långsamt, särskilt de som gäller högtidsmat. Men också till vardags finns det kulturella skillnader i matvanor. Måltiderna är ett väl lämpat verktyg för att lära känna andra kulturer och nya smaker.”

Även i grundskolans läroplan beskrivs betydelsen av att möta olika kulturella inslag för att få en förståelse för andra kulturer: *”Det svenska samhällets internationalisering och den växande rörligheten över nationsgränserna ställer höga krav på människors förmåga att leva med och inse de värden som ligger i en kulturell mångfald. Medvetenhet om det egna och delaktighet i det gemensamma kulturarvet ger en trygg identitet som är viktig att utveckla tillsammans med förmågan att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar.”*

Bedömning av barnets bästa

Enligt Barnkonventionen artikel 29 ska utbildning syfta till att *”...utveckla respekt för barnets egen kulturella identitet, eget språk och egna värden, för vistelselandets och för ursprungslandets nationella värden och för kulturer som skiljer sig från barnets egen”*

Genom måltidsråd på skolorna, som en del av den pedagogiska verksamheten, har eleverna idag möjlighet att påverka måltidernas innehåll och måltidsmiljöns utformning. Det ger också möjlighet att skapa intresse och dialog kring hållbarhet, miljö, matens ursprung och hur maten påverkar hälsan. Via måltidsråden kan eleverna vara med och påverka bland annat vilka maträtter som ska serveras.

Samverkan

Information på förvaltningsövergripande samverkansgrupp (FSG) den 9 december 2024.

Bilagor

1. Motion av Emma Altenhammar (SD) om ny måltidspolicy enligt Uddevallas framgångsrika husmanskostmodell.
2. Uddevalla grundskolors matsedlar vecka 48-49

Ärendet

Kommunstyrelsen har översänt motion från Emma Altenhammar (SD) till grundskoleförvaltningen om att revidera Göteborgs Stads måltidspolicy i linje med Uddevalla kommuns måltidspolicy.

Svar ska lämnas till kommunstyrelsen senast den 19 januari 2025.

Beskrivning av ärendet

Motionären skriver att maten som serveras i kommunens verksamheter spelar en viktig roll ur både folkhälso- och kulturperspektiv eftersom matvanor formas tidigt och påverkar individers fysiska och psykiska hälsa. Därför är det avgörande att maten som serveras i kommunens verksamheter speglar de värderingar motionären vill främja.

För att maten ska bli mer hållbar och närproducerad anser motionären att Göteborgs Stad ska ta initiativ till att uppdatera och modernisera sin måltidspolicy, i enlighet med Uddevallas framgångsrika måltidspolicy, med svensk husmanskost i centrum och säkerställa ett mångsidigt och näringsrikt utbud med fokus på svenska lokala råvaror. Motionären anser att en sådan inriktning i Göteborg skulle stärka den svenska matkulturen och möjliggöra för fler att ta del av näringsrika och kulturellt relevanta måltider eftersom husmanskosten är en viktig del av den svenska identiteten. Genom att basera måltiderna utifrån Uddevallas husmanskostmodell säkerställs att barn, äldre och andra invånare får näringsrik mat rotad i svenska traditioner.

Svensk husmanskost

Ordet husmanskost kommer ursprungligen från tyska "hausmannskost" och syftar på enkel och billig mat. Husmanskosten härstammar från en tid då maten var enkel och näringsrik, främst avsedd för arbetare och bönder. Det var mat som skulle mätta och ge energi för att klara av de fysiska kraven på arbetsdagarna. Maträtterna var ofta uppbyggda kring kött, fisk, potatis, grönsaker och rotfrukter som med tiden utvecklats till klassiska husmansrätter. Det skapades ofta regionala skillnader då maträtterna var beroende av tillgången på råvaror.

Husmanskosten är inte statisk utan har länge varit influerad av mattraditioner, smaker och tillagningsmetoder från andra länder och kulturer. Genom århundraden av handel och utbyte har andra länders influenser smält samman med de inhemska svenska smakerna som gett en mångfald av rätter och variationer inom husmanskosten.

Husmanskosten har under senare tid genomgått en viss renässans efter att kända kockar som Tore Wretman presenterat moderniserade varianter på klassisk husmanskost. I denna "nouvel husman", som den kallas, ingår vissa nya råvaror och tillagningsmetoderna har utvecklats. Den ganska feta husmanskosten som förr var viktig för kroppsarbetande människor har blivit fettsnålare med tiden. Den svenska husmanskosten kommer även fortsätta att moderniseras och inspireras av andra internationella kök och kulturer, tillagningsmetoder och tillgång till råvaror.

Uddevalla kommuns måltidspolicy och skolluncher

Uddevalla kommunfullmäktige antog sin nya måltidspolicy den 13 juni 2024. I ett utdrag från måltidspolicyn står: *”svenska livsmedel av hög kvalitet ska prioriteras. Helst ska livsmedlen vara närproducerade och ha tillagats i Uddevalla i så stor utsträckning som möjligt. Svensk husmanskost är det som kommer att vara basen i kommunens menyer. Som alternativ rätt kommer det att erbjudas en vegetarisk rätt.”*

Förvaltningen har tagit del av matsedlarna för veckorna 48-49 för Uddevalla kommuns grundskolor. Matsedlarna redovisas i bilaga 3. Flera av de presenterade maträtterna har svensk husmanskost som bas, men det återfinns även flera internationellt inspirerade maträtter och ingredienser. Utöver klassiskt svenska maträtter nämns under de två veckorna Cajun queen, Hummus, Chicken kebab med kebabsås, Chili sin carne, Cowboysoppa, Tacolåda med salsa. Exempel på utskrivna ingredienser/tillbehör är pizzakrydda, dijon(senap), curry, ris och pasta/spagetti.

Förvaltningen har inte utrett ursprung och kvalitet på de livsmedel som köpts in till Uddevalla kommun sedan policyn antogs.

Förvaltningens bedömning

Husmanskosten är en viktig del av det svenska matarvet som vi i Sverige kan vara stolta över. Den svenska gastronomin, som har sina rötter i svensk måltidskultur, är prisad och internationellt erkänd. Husmanskosten har utvecklats under många år och det är därför svårt att definiera vad som faktiskt innefattas i begreppet husmanskost.

Förvaltningen anser att husmanskost ska serveras på kommunens skolor, både för att den är god och näringsrik men även för dess betydelse för att värna om klassisk mattradition. Men det utesluter inte att annan mer internationell mat serveras i skolorna. När avstånden i världen blivit ”kortare” genom möjligheter till resor och internet har många svenskar särskilt anammat utländska matkulturer. Invandringen till Sverige har även medfört att andra sorters livsmedel och maträtter blivit mer tillgängliga i mataffärer och restauranger. Barn och ungdomar är vana vid att äta mat från andra länders kök, antingen under resor eller hemma.

I kommunens skolor serveras redan idag regelbundet klassisk husmanskost och andra rätter som är inspirerade av denna. I Göteborgs Stads måltidspolicy står också att utbudet av mat ska anpassas utifrån varje målgrupp. Skolans målgrupp har haft större möjligheter att anamma utländska kök än exempelvis boenden på stadens äldreboenden. Förvaltningen bedömer att tillgång till en variation av maträtter och livsmedel från olika kulturer ger nya kunskaper för eleverna i stadens skolor samt att det ger många elever möjligheter att få tillgång till sitt ursprung.

Barn tycker oftast bäst om den mat som de känner till sedan tidigare, därför är skolluncherna bra tillfällen att bredda och utveckla smaker och preferenser. Bra skolmat är både mat som eleverna tycker om, men även mat som utmanar deras smaker. De flesta barn kan lära sig att tycka om all mat med tiden om de är i rätt omgivning och om den presenteras på ett tilltalande sätt.

Förvaltningen bedömer att det är svårt att avgöra om Uddevallas måltidspolicy är framgångsrik, som motionären skriver, eftersom den nya policyn endast har kunnat

påverka skolmåltiderna i ca en månad, från augusti 2024 och fram till dess motionen skrevs 19 september.

Utifrån ovanstående resonemang bedömer grundskoleförvaltningen att motionen bör avstyrkas.

Protokollsutdrag skickas till

stadsledningskontoret@stadshuset.goteborg.se, ange diarienummer SLK-2024-00855

Maria Andersson

Förvaltningsdirektör

Ulrica Johansson

Avdelningschef Ekonomi, lokalförsörjning och service

Remiss: Motion av Emma Altenhammar (SD) om att revidera Göteborgs Stads policy för måltider i linje med Uddevalla kommuns måltidspolicy (SLK-2024-00855)

§ 9, 1467/24

Beslut

- 1 Utbildningsnämnden beslutar att avstyrka motionen om att revidera Göteborgs Stads policy för måltider i linje med Uddevalla kommuns måltidspolicy.
- 2 Utbildningsnämnden beslutar att paragrafen justeras omedelbart.

Handling/ar

Tjänsteutlåtande 1467/24 H2

Förvaltningens samverkansgrupp 2025-01-07

Yrkanden

Jan Hermfelt (SD) yrkar att utbildningsnämnden bifaller motionen.

Yrkandet i sin helhet biläggs protokollet som bilaga 1.

Pär Gustafsson (L) yrkar att utbildningsnämnden bifaller tjänsteutlåtandet.

Propositionsordning

Ordförande ställer förslagen mot varandra och finner att utbildningsnämnden fattar beslut enligt tjänsteutlåtandet.

Reservation/er

Jan Hermfelt (SD) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande.

Justering

2025-01-14

Utdrag ur protokoll

Sammanträdesdatum: 2025-01-14

Protokollsutdrag skickas till

Stadsledningskontoret

Dag för justering

2025-01-14

Vid protokollet

Sekreterare

Britta Ryding

Ordförande

Parisa Rezaeivar

Justerande

Pär Gustafsson

Yrkande

Ärende 10/ DNR 1467/24

2025-01-10

Yrkande angående – Svar på remiss - motion av Emma Altenhammar (SD) om att revidera Göteborgs Stads policy för måltider i linje med Uddevalla kommuns måltidspolicy (SLK-2024-00855)

Förslag till beslut:

I utbildningsnämnden

1. Motionen bifalles.

Yrkandet

Att oroa sig för skolbarnens matutsläpp i Göteborg framstår som oproportionerligt i ett globalt klimatperspektiv. En måltidspolicy som inkluderar svensk husmanskost, likt Uddevallas modell, skulle säkerställa näringsrika måltider och stödja lokal livsmedelsproduktion. Dessutom möjliggörs vegetariska alternativ i denna modell, vilket verkar glömmas bort i tjänsteutlåtandet. Samtidigt är det viktigt att det ska vara möjligt att välja bort vegetariskt för de som önskar, vilket säkerställer valfrihet och respekt för individuella preferenser.

Prioriteringen av svenskproducerade råvaror som föreslås i motionen är dessutom både kostnadseffektiv och förenlig med stadens mål om hållbarhet. Svenska råvaror är ofta billigare än ekologiska alternativ och är en tydligare riktlinje för upphandlingen, vilket underlättar planeringen och minskar risken för kostnadsöverdrag. Göteborg är en storstad där stordrift är centralt för att hålla kostnaderna nere och säkerställa hög kvalitet på upphandlade måltider. En enhetlig policy, som den som föreslås i motionen, stärker möjligheten att upphandla råvaror i större volymer, vilket både är kostnadseffektivt och resurseffektivt. Om olika delar av staden och verksamheter individanpassar måltider på olika sätt riskerar det att slå ut stordriftsfördelarna och öka kostnaderna.

Istället för att fragmentera måltidsupplevelsen genom överdriven individanpassning, kan svensk mat fungera som en inkluderande grund där alla kan känna igen sig och samtidigt få möjlighet att delta i en gemensam kulturell kontext. Detta är inte att utesluta, utan att bjuda in till en gemensam upplevelse som bygger samhörighet.

Tjänsteutlåtande Nr: 2025-XX

Utfärdat 2024-12-04

Diarienummer 1467/24

Handläggare

Victoria Claesson

Telefon: 031-367 00 37

E-post: victoria.claesson@educ.goteborg.se

Remiss: Motion av Emma Altenhammar (SD) om att revidera Göteborgs Stads policy för måltider i linje med Uddevalla kommuns måltidspolicy (SLK-2024-00855)

Förslag till beslut

I utbildningsnämnden

- Att avstyrka motionen om att revidera Göteborgs Stads policy för måltider i linje med Uddevalla kommuns måltidspolicy.

Sammanfattning

Utbildningsnämnden har fått *Motion av Emma Altenhammar (SD) om att revidera Göteborgs Stads policy för måltider i linje med Uddevalla kommuns måltidspolicy* från stadsledningskontoret för yttrande.

Motionären lyfter ”Uddevallas framgångsrika husmanskostmodell” som föredöme då den innebär att måltider i offentliga verksamheter baseras på husmanskost. Husmanskost anses stärka svensk livsmedelsproduktion, verka för ökad hållbarhet, säkerställa ett mångsidigt och näringsrikt utbud, stärka den svenska matkulturen och möjliggöra för fler att ta del av näringsrika och kulturellt relevanta måltider.

Förvaltningen bedömer att husmanskost redan i dagsläget har ett stort utrymme i förvaltningens skolrestauranger, och ser därmed inget syfte att revidera *Göteborgs stads policy för måltider* utifrån de argument som framförs i motionen. Förvaltningen uppfattar även motionärens intentioner som att måltidsutbudet bör begränsas, vilket skulle gå emot Livsmedelsverkets *Nationella riktlinjer för måltider i skolan* som framhåller vikten av varierad kost, och den nu gällande måltidspolicyn som anger att matgästerna ska uppmuntras att testa nya smaker.

Förvaltningen föreslår nämnden att avstyrka motionen.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Förvaltningen bedömer att motionären föreslår en begränsning av de offentliga måltiderna som inte är motiverad. Förslaget kan även begränsa möjligheten att flexibelt kunna anpassa menyer när tillgång till livsmedel skiftar och livsmedelspriser fluktuerar. En förändring enligt motionen väntas bli kostnadsdrivande och inverka negativt på invånarnas och stadens ekonomiska situation.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Den samlade styrningen av offentliga måltider är omfattande. Det handlar om lagstiftning för inköp, hantering av livsmedel, riktlinjer för tillagning, samt rekommendationer för näringsberäkning för att säkerställa rätt näringsinnehåll så att eleverna ska få den energi och näring som behövs för att kunna utvecklas och vara delaktig under dagen.

Måltider klimatberäknas för att säkerställa att koldioxidutsläpp minskas. Matsvinn mäts och följs upp.

Göteborgs Stads policy för måltider - kommungemensam för livsmedel, mat och måltider är följsam gentemot Livsmedelsverkets råd och riktlinjer. Livsmedelsverket lyfter i sina riktlinjer vikten av att underlätta för matgästerna att prova nytt och att göra det lockande att smaka. Nyttan med en bred smakrepertoar lyfts fram, inte minst gällande de lägre åldrarna. En bred smakrepertoar ökar förutsättningarna för att individen vidmakthåller en varierad och hälsosam kost genom livet.

Förvaltningen bedömer att förslaget riskerar att få en negativ påverkan på den sociala dimensionen ur flera aspekter, exempelvis mångfald och hälsa.

Samverkan

I förvaltningens samverkansgrupp 2025-01-07.

Bilagor

1. *Motion av Emma Altenhammar (SD) om att revidera Göteborgs Stads policy för måltider i linje med Uddevalla kommuns måltidspolicy*

Ärendet

Utbildningsnämnden har från stadsledningskontoret fått *Motion av Emma Altenhammar (SD) om att revidera Göteborgs Stads policy för måltider i linje med Uddevalla kommuns måltidspolicy* för yttrande.

Yttrandet ska ha inkommit till stadsledningskontoret senast 2025-01-19.

Beskrivning av ärendet

Förskolenämnden, grundskolenämnden, utbildningsnämnden, nämnden för funktionsstöd, äldre samt vård- och omsorgsnämnden, socialnämnden sydväst, socialnämnden centrum, socialnämnden nordost, socialnämnden Hisingen och nämnden för inköp och upphandling har fått *Motion av Emma Altenhammar (SD) om att revidera Göteborgs Stads policy för måltider i linje med Uddevalla kommuns måltidspolicy* från stadsledningskontoret för yttrande.

Motionären lyfter den viktiga roll och stora påverkan på folkhälsan som offentliga måltider har. Motionären anser att de offentliga måltiderna bör spegla de värderingar som motionären vill främja, samt att Göteborg bör modernisera sin måltidspolicy för ökad hållbarhet och ökad användning av närproducerade livsmedel.

Motionären lyfter ”Uddevallas framgångsrika husmanskostmodell” som föredöme då den innebär att måltider i offentliga verksamheter, som skolor och äldreboenden, baseras på husmanskost samt ett vegetariskt alternativ. Husmanskost anses stärka svensk livsmedelsproduktion, verka för ökad hållbarhet, säkerställa ett mångsidigt och näringsrikt utbud, stärka den svenska matkulturen och möjliggöra för fler att ta del av näringsrika och kulturellt relevanta måltider. Motiv som anges är att motionären värderar husmanskost som en viktig del av sin identitet och önskar säkerställa att medborgarna får näringsrik mat rotad i våra (motionärens) traditioner.

Förvaltningens bedömning

2004 tog kommunfullmäktige i Göteborgs stad initiativ till ett gemensamt styrande dokument, ett måltidsprogram. I december 2021 ersattes detta när kommunfullmäktige antog *Göteborgs Stads policy för måltider - kommungemensam för livsmedel, mat och måltider* för en mer ändamålsenlig styrning. Innehållet var då uppdaterat efter Livsmedelsverkets framtagna Måltidsmodell för helhetsperspektiv på måltider, samt nordiska näringsrekommendationer, NNR, framtagna av Nordiska Ministerrådet.

Den samlade styrningen av offentliga måltider är omfattande, genom nationell styrning (bl.a Livsmedelslag 2006:804 och Lag om offentlig upphandling 2016:1145) såväl som lokal politisk styrning (Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram 2021 – 2030, Göteborgs Stads avfallsplan 2021 – 2030, Göteborgs Stads riktlinje för inköp och upphandling, etc).

Till stöd och hjälp finns även underlag, främst från Livsmedelsverket, vars råd och riktlinjer baseras på det samlade forskningsläget i världen och är anpassade efter målgrupper i olika faser i livet.

Också *Måltidspolicy för Uddevalla kommun* föreskriver att Livsmedelsverkets kostråd och riktlinjer ska utgöra grund för planering och servering. Stora delar av Uddevallas och Göteborgs stads respektive policys är nästan likalydande:

- en helhetssyn på måltiden och vikten av samverkan mellan olika professioner kring måltiden för en god upplevelse för matgästen.
- Uddevalla lyfter begreppet *lokalt fokus*: närproducerade produkter skall användas, Göteborg definierar att *lokalproducerat* ska väljas i första hand, om möjligt.
- att alternativ rätt skall erbjudas.
- att tydliggöra ansvarsfördelning, att matgästen ska ges möjlighet till delaktighet och inflytande.
- att matsvinn skall minskas
- rutiner för specialkost och anpassad kost.
- etc.

I *Måltidspolicy för Uddevalla kommun* anges, utöver ovanstående, att ”utgångspunkten för matsedlarna i Uddevalla kommun ska vara svensk husmanskost”.

På Uddevalla kommuns hemsida, i direkt anslutning till informationen om policyn, står att läsa:

Husmanskost innebär klassisk svensk vardagsmat som många tycker om och vill äta sig mätta av. Utbudet av maten och begreppet husmanskost kommer att utvecklas i samråd med matgästerna.

Förvaltningen bedömer att husmanskost, med ovan definition, redan i dagsläget har ett stort utrymme i förvaltningens skolrestauranger, och ser därmed inget syfte att revidera *Göteborgs stads policy för måltider*.

Vidare ser förvaltningen att;

Motionen kan tolkas som att rätter som idag finns på menyerna bör strykas till förmån för husmanskost. Förvaltningen uppfattar intentionen i motionen som att utbudet bör begränsas.

I motsats till det förvaltningen uppfattar som motionärens intention anger *Göteborgs Stads policy för måltider* att matgästerna ska uppmuntras att testa nya smaker.

Vikten av att bidra till en breddad smakrepertoar är något Livsmedelsverket lyfter i stödmaterial och riktlinjer, exempelvis *Nationella riktlinjer för måltider i skolan*. Livsmedelsverket framhåller vikten av varierad kost av två skäl:

Genom att äta varierat får vi lättare i oss alla näringsämnen kroppen behöver, samtidigt som det minskar risken att få i sig för mycket av oönskade ämnen som kan finnas i maten.

För yttrandet har synpunkter inhämtats från företrädare för förvaltningens måltidsverksamhet, kökscheferna, vilka ligger till grund för förvaltningens bedömning.

Mot bakgrund av ovanstående föreslås utbildningsnämnden att avstyrka motionen.

Tomas Berndtsson

Maija Söderström

Förvaltningsdirektör

Avdelningschef

Delegationsbeslut

Utfärdat 2024-12-02

Diarienummer N161-1813/24

Handläggare

Ulrika Landin

Telefon: 031-366 94 35

E-post: ulrika.landin@funktionsstod.goteborg.se

Avstå från remissyttrande över motion av Emma Altenhammar (SD) om att revidera Göteborgs stads policy för måltider i linje med Uddevalla kommuns måltidspolicy SLK 2024-00855

Beslut

Nämnden för funktionsstöd avstår från att yttra sig över remiss motion av Emma Altenhammar (SD) om att revidera Göteborgs Stads policy för måltider i linje med Uddevalla kommuns måltidspolicy.

Ärende

Nämnden för funktionsstöd har fått rubricerad motion för remissyttrande. Förvaltningen bedömer att måltid är enskild angelägenhet och att det är möjligt att motivera brukare att äta hälsosamt, men inte till exempel att välja vegetariskt eller ekologiskt. Utgångspunkten är att personer med funktionsnedsättning ska leva som alla andra och därmed laga mat till sig själva, med stöd till dem som behöver det.

Vidare är förvaltningen när det gäller måltider en liten aktör i jämförelse med till exempel äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen. Utifrån att motionens förslag berör en så pass liten del av nämndens verksamhet och utifrån uppdrag att minska administration avstår nämnden från att yttra sig över motionens förslag.

Delegerad beslutanderätt enligt delegationsordningen

Beslut i ärendet fattas av förvaltningsdirektören enligt nämndens delegationsordning avsnitt 4.6.15.

Nämnden för funktionsstöd

Förvaltningsdirektör

Datum 2024-12-02

Camilla Blomqvist

Utdrag ur protokoll

Sammanträdesdatum: 2024-12-17

§ 416 N163-1398/24**Svar på remiss - Motion av Emma Altenhammar (SD) om att revidera Göteborgs Stads policy för måltider i linje med Uddevalla kommuns måltidspolicy****Ärendet**

Emma Altenhammar (SD) har lämnat en motion om att Göteborg Stad bör uppdatera sin måltidspolicy. Förslaget är att införa en måltidspolicy liknande den som finns i Uddevalla kommun där främst svensk husmanskost serveras och specialkost av religiösa eller etiska skäl tillgodoses med vegetarisk kost.

Förvaltningens bedömning är att motionen ska avstyrkas.

Handling

Förvaltningens tjänsteutlåtande daterat 2024-10-28.

Yrkanden

Lena Landén-Ohlsson (S) yrkar bifall till förvaltningens förslag.

Per-Eric Trulsson (SD) yrkar bifall till motionens intentioner och avslag till förvaltningens förslag.

Proposition

Ordföranden ställer proposition på bifall eller avslag till förvaltningens förslag och finner att nämnden beslutat att bifalla förvaltningens förslag.

Beslut

1. Socialnämnden Nordost beslutar att avstyrka motionen.
2. Förvaltningens tjänsteutlåtande översänds till kommunstyrelsen som nämndens eget yttrande.

Reservation

Per-Eric Trulsson (SD) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande.

Utdrag ur protokoll

Sammanträdesdatum: 2024-12-17

Expedieras

Kommunstyrelsen

Dag för justering

2024-12-19

Vid protokollet

Sekreterare

Annika Funkqvist

Ordförande

Lena Landén-Ohlsson (S)

Justerande

Johan Fält (M)

Yrkande

2024-12-10

Ärende: 24

Yrkande angående – Svar på remiss - motion av Emma Altenhammar (SD) om att revidera Göteborgs Stads policy för måltider i linje med Uddevalla kommuns måltidspolicy

Förslag till beslut:

1. Socialnämnden Nordost beslutar att motionen bifalles.

Yrkandet

Förslaget stärker fokus på svensk husmanskost och förvaltningens bedömning tycks baseras på en felaktig tolkning att motionen eventuellt skulle begränsa individanpassning för personer med specifika kostbehov, såsom barn med selektiva ätstörningar eller diagnoser som kräver särskild kost. Detta är dock inte motionens syfte. Motionen tydliggör att den främst syftar till att hantera kostpreferenser baserade på etiska eller religiösa skäl genom ett standardiserat vegetariskt alternativ.

Prioriteringen av svenskproducerade råvaror som föreslås i motionen är dessutom både kostnadseffektiv och förenlig med stadens mål om hållbarhet. Svenska råvaror är ofta billigare än ekologiska alternativ och är en tydligare riktlinje för upphandlingen, vilket underlättar planeringen och minskar risken för kostnadsöverdrag. Göteborg är dessutom en storstad där stordrift är centralt för att hålla kostnaderna nere och säkerställa hög kvalitet på upphandlade måltider. En enhetlig policy, som den som föreslås i motionen, stärker möjligheten att upphandla råvaror i större volymer, vilket både är kostnadseffektivt och resurseffektivt. Om olika delar av staden och verksamheter individanpassar måltider på olika sätt riskerar det att slå ut stordriftsfördelarna och öka kostnaderna.

Det är viktigt att påpeka att motionens förslag inte nödvändigtvis innebär minskade valmöjligheter för matgästerna. Uddevallas policy, som erbjuder två valmöjligheter – inklusive ett vegetariskt alternativ – har visat sig tillräcklig för att tillgodose mångfalden av preferenser och behov.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-10-28

Diarienummer N163-1398/24

Handläggare

Meliha Hadzimumanbegovic

Telefon: 031-365 30 59

E-post:

melih.hadzimumanbegovic@socialnordost.goteborg.se

Svar på remiss - Motion av Emma Altenhammar (SD) om ny måltidspolicy

Förslag till beslut

1. Socialnämnden Nordost beslutar att avstyrka motionen.
2. Förvaltningens tjänsteutlåtande översänds till kommunstyrelsen som nämndens eget yttrande.

Sammanfattning

Emma Altenhammar (SD) har lämnat en motion om att Göteborg Stad bör uppdatera sin måltidspolicy. Förslaget är att införa en måltidspolicy liknande den som finns i Uddevalla kommun där främst svensk husmanskost serveras och specialkost av religiösa eller etiska skäl tillgodoses med vegetarisk kost.

Yttrandet ska vara kommunstyrelsen tillhanda den 19 januari 2025.

Förvaltningens bedömning är att motionen ska avstyrkas.

Bedömning ur ekonomisk dimension

I förvaltningen serveras endast måltider inom förvaltningens egna hem för vård och boende (HVB). Boendena sköter inköpen av råvaror på egen hand och lagar maten på plats tillsammans med barn och ungdomar. På HVB lagas och serveras flera alternativ med individuella anpassningar så att barn och ungdomar får i sig en nyttig och varierad kost utifrån sina förutsättningar och förmågor.

En förändring i måltidspolicyn som innebär att tillgodose specialkost och individuella anpassningar med endast vegetarisk kost skulle kunna innebära kostnadssänkningar initialt. Samtidigt skulle det kunna innebära att barn och ungdomar placerade på förvaltningens HVB inte gillar eller äter maten som serveras. Detta påverkar i sin tur välbefinnandet och koncentrationsförmågan negativt. Att kompensera för detta med andra insatser skulle i förlängningen kunna leda till kostnadsökningar för förvaltningen.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Nuvarande måltidspolicy har tagit i beaktande sociala aspekter så som olika åldersgrupper, socialt utsatta personer, hälsa, mångfald och funktionsvariationer. Måltidens betydelse för personer som befinner sig i stadens verksamheter är mycket

viktig utifrån både fysiskt och psykiskt välbefinnande. Det är därför av stor vikt att dessa verksamheter fortsatt har möjlighet att styra måltidens utformning utifrån de behov och preferenser som finns inom varje specifik verksamhet.

Det nya förslaget om att revidera måltidspolicyn till att ha svensk husmanskost som bas i alla verksamheter skulle begränsa verksamheters möjligheter att anpassa måltiden till den målgrupp och de individer som befinner sig där. Detta skulle innebära en risk för sämre näringsintag hos vissa individer samt begränsa matgästernas möjlighet till inflytande över den egna måltidssituationen.

Enligt barnkonventionens artikel 12 har barn och unga rätt att uttrycka sin mening i alla frågor som berör det. I frågor som barnet påverkas av ska barnet höras och barnets intresse komma i första rummet. I enlighet med barnkonventionen bör därför barn och unga ha möjlighet att själva vara med och påverka måltidssituationen, vilket de har i enlighet med den nuvarande måltidspolicyn.

Samråd

Ärendet skickas till ungdomsråden för information och möjlighet att lämna synpunkter inför socialnämndens sammanträde.

Samverkan

Information i förvaltningens samverkansgrupp (FSG) den 10 december.

Bilagor

1. Motion av Emma Altenhammar (SD) om ny måltidspolicy enligt Uddevallas husmanskostmodell

Ärendet

Emma Altenhammar (SD) har lämnat en motion om att Göteborg Stad bör uppdatera sin måltidspolicy. Förslaget är att införa en måltidspolicy liknande den som finns i Uddevalla kommun.

Yttrandet ska vara kommunstyrelsen tillhanda den 19 januari 2025.

Förvaltningens samlade bedömning är att motionen ska avstyrkas.

Beskrivning av ärendet

Emma Altenhammar (SD) lyfter i sin motion att Göteborgs Stad bör införa en liknande måltidspolicy som Uddevalla kommun har med fokus på lokala och närproducerade råvaror. I Uddevallas offentliga verksamheter serveras huvudsakligen svensk husmanskost samt ett vegetariskt alternativ. Modellen innebär att Uddevalla kommun tillgodoser kostpreferenser av religiösa eller etiska skäl med det vegetariska alternativet. Motionären lyfter att det handlar om att tillgodose näringsriktig mat i offentliga verksamheter men även att stärka svensk livsmedelsproduktion och hållbarhet.

Nuvarande måltidspolicy

Göteborg Stads policy för måltider antogs av Kommunfullmäktige (0417/20) år 2021 och omfattar verksamheter inom förskolenämnden, grundskolenämnden, utbildningsnämnden, äldre samt vård- och omsorgsnämnden, nämnden för Funktionsstöd samt socialnämnderna som upphandlar, köper in, tillagar eller serverar måltider. Syftet med måltidspolicyn är att klargöra betydelsen av livsmedel, mat och måltider för matgästernas välbefinnande samt att förtydliga vad som förväntas av måltidsarbetet i berörda verksamheter.

I policyn står att medarbetare som hanterar mat och måltider inom verksamheten ska ha grundläggande kunskaper om matgästens måltidsbehov, inklusive specialkost, livsmedelssäkerhet och måltidsmiljöns betydelse för den totala måltidsupplevelsen. För personer som befinner sig i social utsatthet är måltiden ett medel för att bidra till ökat fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande. Måltidssituationen ska erbjuda näring, återhämtning och gemenskap som ger individen förnyad energi att hantera sin tillvaro. Måltidssituationen med dess förberedelser och innehåll kan användas för vardaglig träning som steg på vägen till ett självständigare, stabilare och hälsosammare liv. I policyn framgår att måltiderna ska utformas enligt nedan.

Goda måltider

- Maten ska vara vällagad, utbudet ska anpassas utifrån varje målgrupp och det ska erbjudas alternativ.
- För att öka chansen att matgästerna får till sig näring, väcka intresse och uppmuntra till att provsmaka ska maten presenteras på ett inbjudande och aptitligt sätt.
- Matgästernas preferenser ska respekteras, likaså deras egna initiativ att pröva olika smaker. Personalen ska i sitt agerande skilja mellan personliga uppfattningar om smak och den professionella rollen.

Integrerade måltider

- Måltiden ska organiseras så att tillräckligt med tid ges för att äta i lugn och ro och att måltiderna fördelas jämnt över dagen.
- Det systematiska kvalitetsarbetet i organisationen ska inkludera måltidsverksamheten.
- Råd eller forum där matgäster, måltidsverksamhet och övrig (kärn-)verksamhet och är representerade ska hållas för att säkerställa inflytande på utförande och utveckling

Trivsamma måltider

- All personal som på olika sätt bidrar till eller deltar i måltiden, ska med sitt personliga agerande göra allt för att måltidsmiljön ska upplevas trivsam och trygg. Ett välkomnande och respektfullt bemötande är en självklarhet.
- Den fysiska miljön ska vara ren och fräsch och utformad utifrån målgruppernas behov. Inredning och möblering ska i möjligaste mån bidra till en behaglig ljudnivå, god belysning, angenäm miljö samt en välfungerande logistik kring måltiden.

Miljösmarta måltider

- Verksamheten ska arbeta aktivt för att minska sin negativa miljö- och klimatpåverkan i alla moment från ”jord till bord”. Matgästerna känner också att de får stöd i ambitionen att minska den egna miljö- och klimatpåverkan.

Näringsriktiga måltider

- Måltiderna ska planeras med stöd av nordiska Näringsrekommendationer och Livsmedelsverkets råd och riktlinjer.

Säkra måltider

- Måltidsmiljön ska vara ren och hygien god. De som är i behov av specialkost eller har allergier känner att de tryggt kan förlita sig på att det finns kompetens och rutiner som stödjer dem i en säker kosthållning.

I framtagandet av riktlinjen har lagar som till exempel livsmedelslagen 2006:804 och Lag om offentlig upphandling 2016:1145 (LOU), Skollagen 2010:800, Socialtjänstlagen 2001:453 (SoL), och Hälso- och sjukvårdslagen 2017:30 (HSL) tagits i beaktande. Även aktuella föreskrifter och allmänna råd såväl som rekommendationer från Livsmedelsverket och Branschriktlinjer från SKR har använts i upprättandet av måltidspolicyn.

Förvaltningens bedömning

I förvaltningen serveras endast måltider inom förvaltningens egna hem för vård och boende (HVB). Verksamheten följer den nuvarande måltidspolicyn och serverar minst en vegetarisk måltid, en fiskmåltid samt husmanskost regelbundet. För placerade barn och ungdomar är förvaltningens HVB deras hemmiljö. Inspektionen för vård och omsorg

(IVO) som har tillsynsansvar över HVB har fastslagit att placerade barn och ungdomar har rätt få mat som är näringsriktig och passande om barnet eller den unge är vegetarian, eller av andra skäl inte äter viss mat. Förvaltningen anser att det är av vikt att individuella anpassningar och specialkost tillgodoses så att placerade barn och ungdomar får i sig näringsrik kost som passar deras preferenser för att bidra till ökat fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande.

Förvaltningens samlade bedömning är att den nuvarande måltidspolicyn är genomarbetad, tydlig och heltäckande. Den beskriver på ett pedagogiskt sätt vilka förväntningar som finns på måltidshanteringen och omfattar redan till stor del förändringarna som motionären lyfter som till exempel vikten av klimatsmart måltidshantering och att servera näringsrik kost. Dessutom betonar den nuvarande måltidspolicyn vikten av att måltiden ska anpassas till olika målgrupper och att matgästernas preferenser ska respekteras samt att matgästerna ska ha inflytande över måltiderna. Utifrån detta bedömer förvaltningen att det inte finns någon anledning att revidera den nuvarande måltidspolicyn.

Protokollsutdrag skickas till

Stadsledningskontoret

Socialförvaltning Nordost

Fredrik Johansson
Förvaltningsdirektör

Simon Flodén
Avdelningschef

Utdrag ur protokoll
Sammanträdesdatum: 2024-12-18

Svar på remiss: Motion av Emma Altenhammar (SD) om att revidera Göteborgs Stads policy för måltider i linje med Uddevalla kommuns måltidspolicy

§ 267, N165-0921/24

Beslut

Socialnämnd Sydväst avstyrker motion om att revidera Göteborgs stads policy för måltider i linje med Uddevalla kommuns måltidspolicy och översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till kommunstyrelsen.

Sammanfattning av ärendet

Emma Altenhammar (SD) inkom den 2024-10-17 med en motion om att revidera måltidspolicyn i linje med Uddevalla kommuns måltidspolicy med svensk husmanskost som bas och där specialkost av religiösa eller etiska skäl ska tillgodoses med vegetarisk kost.

Utifrån att revideringen av Göteborgs Stads Måltidspolicy, beslutad i Kommunfullmäktige 2021-12-09, redan innehåller ändamålsenlig styrning för göteborgarnas *goda och likvärdiga livsvillkor i stadens verksamheter* finner Socialförvaltningen sydväst inga anledningar att på nytt revidera måltidspolicyn.

Handlingar

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 19 november 2024.

Yrkande från SD daterat den 10 december 2024.

Yrkanden

Annica Sjögren (V) yrkar å S, V och MP:s vägnar att motionen avstyrks enligt förvaltningens förslag.

Christian Abrahamsson (SD) yrkar att motionen tillstyrks enligt eget yrkande.

Ajsela Bruncevic (C) yrkar att motionen avstyrks enligt förvaltningens förslag.

Propositionsordning

Ordföranden ställer proposition på yrkandena och finner att förslaget från Sjögren (V) och Bruncevic (C) bifallits.

Protokollsutdrag skickas till

Kommunstyrelsen

Utdrag ur protokoll

Sammanträdesdatum: <!sammanträdesdatum>

Dag för justering

2024-12-19

Vid protokollet

Sekreterare

Erika Holgersson

Ordförande

Alfred Ekman (S)

Justerande

Lena Olinder (M)

Yrkande

2024-12-10

N165-0921/24

Yrkande angående – Svar på remiss - motion av Emma Altenhammar (SD) om att revidera Göteborgs Stads policy för måltider i linje med Uddevalla kommuns måltidspolicy

Förslag till beslut:

1. Socialnämnd Sydväst beslutar att motionen bifalles.

Yrkandet

Förslaget stärker fokus på svensk husmanskost och förvaltningens bedömning tycks baseras på en felaktig tolkning att motionen eventuellt skulle begränsa individanpassning för personer med specifika kostbehov, såsom barn med selektiva ätstörningar eller diagnoser som kräver särskild kost. Detta är dock inte motionens syfte. Motionen tydliggör att den främst syftar till att hantera kostpreferenser baserade på etiska eller religiösa skäl genom ett standardiserat vegetariskt alternativ.

Prioriteringen av svenskproducerade råvaror som föreslås i motionen är dessutom både kostnadseffektiv och förenlig med stadens mål om hållbarhet. Svenska råvaror är ofta billigare än ekologiska alternativ och är en tydligare riktlinje för upphandlingen, vilket underlättar planeringen och minskar risken för kostnadsöverdrag. Göteborg är dessutom en storstad där stordrift är centralt för att hålla kostnaderna nere och säkerställa hög kvalitet på upphandlade måltider. En enhetlig policy, som den som föreslås i motionen, stärker möjligheten att upphandla råvaror i större volymer, vilket både är kostnadseffektivt och resurseffektivt. Om olika delar av staden och verksamheter individanpassar måltider på olika sätt riskerar det att slå ut stordriftsfördelarna och öka kostnaderna.

Det är viktigt att påpeka att motionens förslag inte nödvändigtvis innebär minskade valmöjligheter för matgästerna. Uddevallas policy, som erbjuder två valmöjligheter – inklusive ett vegetariskt alternativ – har visat sig tillräcklig för att tillgodose mångfalden av preferenser och behov.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-11-19

Diarienummer N165-0921/24

Handläggare

Annika Olsson, Janika Karvinen, Lina Wallberg

Telefon: 031-365 00 00

E-post: lina.wallberg@socialsydvast.goteborg.se

Svar på motion av Emma Altenhammar (SD) om att revidera Göteborgs stads policy för måltider i linje med Uddevalla kommuns måltidspolicy

Förslag till beslut

Socialnämnd Sydväst avstyrker motion om att revidera Göteborgs stads policy för måltider i linje med Uddevalla kommuns måltidspolicy och översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till kommunstyrelsen.

Sammanfattning

Göteborgs Stad Kommunfullmäktige beslutade 2021-12-09 om att införa en ny och uppdaterad måltidspolicy för staden som ersatte det tidigare måltidsprogrammet från 2004. Måltidspolicyn skapades i enlighet med grundläggande regelverk och rekommendationer.

Emma Altenhammar (SD) inkom den 2024-10-17 med en motion om att revidera måltidspolicyn i linje med Uddevalla kommuns måltidspolicy med svensk husmanskost som bas och där specialkost av religiösa eller etiska skäl ska tillgodoses med vegetarisk kost.

Utifrån att revideringen av Göteborgs Stads Måltidspolicy, beslutad i Kommunfullmäktige 2021-12-09, redan innehåller ändamålsenlig styrning för göteborgarnas *goda och likvärdiga livsvillkor i stadens verksamheter* finner Socialförvaltningen sydväst inga anledningar att på nytt revidera måltidspolicyn.

Yttrandet ska vara kommunstyrelsen tillhanda den 19 januari 2025.

Förvaltningens samlade bedömning är att motionen ska avstyrkas.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Socialförvaltningen sydväst finner inga särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur ekologisk dimension

Socialförvaltningen sydväst finner inga särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Nuvarande måltidspolicy bedöms ha tagit i beaktande sociala aspekter så som olika åldrar, socialt utsatta personer, hälsa, mångfald, funktionsnedsättning mm. Måltidens betydelse för de personer som befinner sig i stadens verksamheter är mycket viktig utifrån både fysiskt och psykiskt välbefinnande. Det är därför av stor vikt att dessa verksamheter fortsatt har möjlighet att styra måltidens utformning utifrån de behov och preferenser som finns inom varje specifik verksamhet.

Det nya förslaget om att revidera måltidspolicyn till att ha svensk husmanskost som bas i alla verksamheter skulle begränsa verksamheters möjligheter att anpassa måltiden till den målgrupp och de individer som befinner sig där. Detta skulle innebära en risk för sämre näringsintag hos vissa individer samt begränsa matgästernas möjlighet till inflytande över den egna måltidssituationen.

Bedömning utifrån barnrättsperspektivet

Enligt barnkonventionens artikel 12 har barn och unga rätt att uttrycka sin mening i alla frågor som berör det. I frågor som barnet påverkas av ska barnet höras och barnets intresse komma i första rummet. I enlighet med barnkonventionen för därför barn och unga ha möjlighet att själva vara med och påverka måltidssituationen, vilket de har i enlighet med den nuvarande måltidspolicyn.

Samverkan

Information i förvaltningens samverkansgrupp (FSG) den 11 december 2024.

Bilagor

1. Motion av Emma Altenhammar (SD) om ny måltidspolicy enligt Uddevallas framgångsrika husmanskostmodell.

Ärendet

Emma Altenhammar (SD) inkom den 2024-10-17 med en motion om att revidera måltidspolicyn i linje med Uddevalla kommuns måltidspolicy med svensk husmanskost som bas och där specialkost av religiösa eller etiska skäl ska tillgodoses med vegetarisk kost.

Yttrandet ska vara kommunstyrelsen tillhanda den 19 januari 2025.

Förvaltningens samlade bedömning är att motionen ska avstyrkas.

Beskrivning av ärendet

Emma Altenhammar (SD) lyfter i sin motion att Göteborgs Stad bör införa en liknande måltidspolicy som Uddevalla kommun har med fokus på lokala och närproducerade råvaror. I Uddevallas offentliga verksamheter serveras huvudsakligen svensk husmanskost samt ett vegetariskt alternativ. Modellen innebär att Uddevalla kommun tillgodoser kostpreferenser av religiösa eller etiska skäl med ett vegetariskt alternativ. Motionären lyfter att det handlar om att tillgodose näringsriktig mat i offentliga verksamheter men även att stärka svensk livsmedelsproduktion och hållbarhet.

Nuvarande måltidspolicy

Göteborg Stads policy för måltider antogs av Kommunfullmäktige (0417/20) år 2021 och omfattar verksamheter inom förskolenämnden, grundskolenämnden, utbildningsnämnden, äldre samt vård- och omsorgsnämnden, nämnden för Funktionsstöd samt socialnämnderna som upphandlar, köper in, tillagar eller serverar måltider. Syftet med måltidspolicyn är att dels understryka betydelsen av livsmedel, mat och måltider för matgästernas välbefinnande, dels att förtydliga vad som förväntas av måltidsarbetet i berörda verksamheter.

I policyn står att personal som hanterar mat och måltider inom verksamheten ska ha grundläggande kunskaper om matgästens måltidsbehov, inklusive specialkost, livsmedelssäkerhet och måltidsmiljöns betydelse för den totala måltidsupplevelsen. För personer som befinner sig i social utsatthet är måltiden ett medel för att bidra till ökat fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande. Måltidssituationen ska erbjuda näring, återhämtning och gemenskap som ger individen förnyad energi att hantera sin tillvaro. Måltidssituationen med dess förberedelser och innehåll kan användas för vardaglig träning som steg på vägen till ett självständigare, stabilare och hälsosammare liv. I policyn framgår att måltiderna ska utformas enligt nedan:

Goda måltider

- Maten ska vara vällagad, utbudet ska anpassas utifrån varje målgrupp och det ska erbjudas alternativ.
- För att öka chansen att matgästerna får till sig näring, väcka intresse och uppmuntra till att provsmaka ska maten presenteras på ett inbjudande och aptitligt sätt.
- Matgästernas preferenser ska respekteras, likaså deras egna initiativ att pröva olika smaker. Personalen ska i sitt agerande skilja mellan personliga uppfattningar om smak och den professionella rollen.

Integrerade måltider

- Måltiden ska organiseras så att tillräckligt med tid ges för att äta i lugn och ro och att måltiderna fördelas jämnt över dagen.
- Det systematiska kvalitetsarbetet i organisationen ska inkludera måltidsverksamheten.
- Råd eller forum där matgäster, måltidsverksamhet och övrig (kärn-)verksamhet och är representerade ska hållas för att säkerställa inflytande på utförande och utveckling

Trivsamma måltider

- All personal som på olika sätt bidrar till eller deltar i måltiden, ska med sitt personliga agerande göra allt för att måltidsmiljön ska upplevas trivsam och trygg. Ett välkomnande och respektfullt bemötande är en självklarhet.
- Den fysiska miljön ska vara ren och fräsch och utformad utifrån målgruppernas behov. Inredning och möblering ska i möjligaste mån bidra till en behaglig ljudnivå, god belysning, angenäm miljö samt en välfungerande logistik kring måltiden.

Miljösmarta måltider

- Verksamheten ska arbeta aktivt för att minska sin negativa miljö- och klimatpåverkan i alla moment från ”jord till bord”. Matgästerna känner också att de får stöd i ambitionen att minska den egna miljö- och klimatpåverkan.

Näringsriktiga måltider

- Måltiderna ska planeras med stöd av nordiska Näringsrekommendationer och Livsmedelsverkets råd och riktlinjer.

Säkra måltider

- Måltidsmiljön ska vara ren och hygien god. De som är i behov av specialkost eller har allergier känner att de tryggt kan förlita sig på att det finns kompetens och rutiner som stödjer dem i en säker kosthållning.

I framtagandet av riktlinjen har lagar som till exempel livsmedelslagen 2006:804 och Lag om offentlig upphandling 2016:1145 (LOU), Skollagen 2010:800, Socialtjänstlagen 2001:453 (SoL), och Hälso- och sjukvårdslagen 2017:30 (HSL) tagits i beaktande. Även aktuella föreskrifter och allmänna råd såväl som rekommendationer från Livsmedelsverket och Branschriktlinjer från SKR har använts i upprättandet av måltidspolicyn.

Förvaltningens bedömning

Socialförvaltning sydvästs bedömning är att den nuvarande måltidspolicyn är genomarbetad, tydlig och heltäckande. Den beskriver på ett pedagogiskt sätt vilka förväntningar som finns på måltidshanteringen. Den nuvarande måltidspolicyn omfattar redan till stor del förändringarna som motionären lyfter som till exempel vikten av klimatsmart måltidshantering och att servera näringsrik kost. Dessutom trycker den nuvarande måltidspolicyn på att måltiden ska anpassas till olika målgrupper och att

matgästernas preferenser ska respekteras samt att matgästerna ska ha inflytande över måltiderna.

Utifrån detta bedömer förvaltningen att det inte finns någon anledning att revidera den nuvarande måltidspolicyn.

Beslutet ska skickas till:

Kommunstyrelsen

Janika Karvinen

Avdelningschef

Annika Ljungh

Förvaltningsdirektör

Protokollsutdrag

Sammanträdesdatum: 2024-12-10

§ 191 AVO-2024-01959**Svar på remiss - motion av Emma Altenhammar (SD) om att revidera Göteborgs Stads policy för måltider i linje med Uddevalla kommuns måltidspolicy****Beslut**

Äldre samt vård- och omsorgsnämnden:

1. avstyrker motion av Emma Altenhammar (SD) om att revidera Göteborgs Stads policy för måltider i linje med Uddevalla kommuns måltidspolicy.
2. översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till stadsledningskontoret.

Handlingar

Förvaltningens tjänsteutlåtande 2024-11-04

Särskilt yttrande från Centerpartiet angående svar på remiss - motion av Emma Altenhammar (SD) om att revidera Göteborgs Stads policy för måltider i linje med Uddevalla kommuns måltidspolicy 2024-12-09, protokollsbilaga 4

Skriftligt yrkande från Sverigedemokraterna angående svar på remiss - motion av Emma Altenhammar (SD) om att revidera Göteborgs Stads policy för måltider i linje med Uddevalla kommuns måltidspolicy 2024-12-10, protokollsbilaga 5

Yrkanden

Martina Lundquist (SD) yrkar bifall till motionen med hänvisning till sitt skriftliga yrkande och avslag till förvaltningens förslag till beslut.

Gunilla Eneroth (V) yrkar bifall för S, V, MP:s räkning till förvaltningens förslag till beslut.

Anna Belfrage (C) yrkar bifall till förvaltningens förslag till beslut med hänvisning till sitt särskilda yttrande.

Mattias Tykesson (M), Berit Krantz (L) och Britt Olsson (M) yrkar bifall till förvaltningens förslag till beslut.

Propositionsordning

Ordförande ställer de två förslagen till beslut mot varandra och finner att äldre samt vård- och omsorgsnämnden beslutar enligt förvaltningens förslag till beslut.

Reservationer

Martina Lundquist (SD) reserverar sig mot beslutet till fördel för eget yrkande.

Beslutet skickas till

Stadsledningskontoret

Yrkande

2024-12-10

N160-1959/24

Yrkande angående – Svar på remiss - motion av Emma Altenhammar (SD) om att revidera Göteborgs Stads policy för måltider i linje med Uddevalla kommuns måltidspolicy

Förslag till beslut:

Äldre samt vård- och omsorgsnämnden:

1. Tillstyrker motion av Emma Altenhammar (SD) om att revidera Göteborgs Stads policy för måltider i linje med Uddevalla kommuns måltidspolicy

Yrkandet

Förslaget stärker fokus på svensk husmanskost, vilket är djupt förankrat i den äldre generationens smakpreferenser eftersom 90 procent av maten som serveras inom förvaltningen redan utgörs av husmanskost. Detta visar att det är uppskattat av målgruppen och att motionen inte innebär några stora förändringar utan snarare förstärker det arbete som redan pågår. Denna förankring i tradition skapar en känsla av igenkänning och trygghet för äldre, vilket bidrar till deras välbefinnande och livskvalitet.

Prioriteringen av svenskproducerade råvaror som föreslås i motionen är dessutom både kostnadseffektiv och förenlig med stadens mål om hållbarhet. Svenska råvaror är ofta billigare än ekologiska alternativ och är en tydligare riktlinje för upphandlingen, vilket underlättar planeringen och minskar risken för kostnadsöverdrag. Göteborg är dessutom en storstad där stordrift är centralt för att hålla kostnaderna nere och säkerställa hög kvalitet på upphandlade måltider. En enhetlig policy, som den som föreslås i motionen, stärker möjligheten att upphandla råvaror i större volymer, vilket både är kostnadseffektivt och resurseffektivt. Om olika delar av staden och verksamheter individanpassar måltider på olika sätt riskerar det att slå ut stordriftsfördelarna och öka kostnaderna.

Det är viktigt att påpeka att motionens förslag inte nödvändigtvis innebär minskade valmöjligheter för matgästerna. Uddevallas policy, som erbjuder två valmöjligheter – inklusive ett vegetariskt alternativ – har visat sig tillräcklig för att tillgodose mångfalden av preferenser och behov.

Kritiken mot motionens förslag bygger på en felaktig uppfattning om att detta skulle vara diskriminerande. Det är dock viktigt att klargöra att liknande modeller redan har implementerats i flera andra kommuner, såsom Lilla Edet och Uddevalla, utan att detta bedömts vara diskriminerande enligt lag.

Diskrimineringsombudsmannen (DO) har beslutat att inte inleda tillsyn i de fall där anmälningar inkommit gällande denna praxis.

En tydligare policy som ersätter dagens godtyckliga individanpassning av måltider minska verksamhetens administrativa börda och lämnar både tid och pengar åt att förbättra kvalitén för matgästerna.

Yttrande
2024-12-09

Centerpartiet

Nr 16

Yttrande angående – Motion av Emma Altenhammar (SD) om ny måltidspolicy enligt Uddevallas framgångsrika husmanskostmodell

Yttrandet

I Göteborg finns en välfungerande måltidspolicy som tillvaratar viktiga perspektiv. Utöver att kosten som serveras i stadens verksamheter ska vara god och näringsrik ska staden också ta ansvar över att produkterna är hållbara ur ett ekologiskt perspektiv, exempelvis genom att vara närodlade. Även små producenter ska kunna delta i upphandling för att värna det lokala jordbruket, något som Centerpartiet varit väldigt drivande i. Det ska finnas valmöjligheter för de som äter maten och förhoppningen är att så många som möjligt ska vara nöjda med det som serveras.

Sverigedemokraternas förslag på förändringar baseras på en modell Uddevalla infört som blivit kritiserad. Det skapas också en falsk motsättning angående vilken mat som serveras i Göteborg eftersom ungefär 90% av den kost som serveras inom vård- och omsorgsboenden redan är husmanskost. Centerpartiet ställer sig också frågande till tesen kring att husmanskost alltid är bättre eller mer uppskattat hos befolkningen. Att dessutom minska valmöjligheterna kring andra val än kött är både omodernt och visar en märklig syn på vem som är göteborgare och vad dennes preferenser är. I Centerpartiets Göteborg är alla välkomna och lika viktiga, oavsett vilken kost som föredras. Oavsett om det är på grund utav allergi, etiska eller religiösa skäl ska det finnas mat för alla att välja på.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-11-04

Diarienummer N160-1959/24

Handläggare: Emma Davachi, Per-Olof Frick

emma.davachi@aldrevardomsorg.goteborg.se

per-olof.frick@aldrevardomsorg.goteborg.se

Svar på remiss - motion av Emma Altenhammar (SD) om att revidera Göteborgs Stads policy för måltider i linje med Uddevalla kommuns måltidspolicy

Förslag till beslut

Äldre samt vård- och omsorgsnämnden:

1. avstyrker motion av Emma Altenhammar (SD) om att revidera Göteborgs Stads policy för måltider i linje med Uddevalla kommuns måltidspolicy
2. översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till stadsledningskontoret.

Sammanfattning

Ärendet avser ett remissvar på en motion från Emma Altenhammar (SD) om en ny måltidspolicy baserad på Uddevallas husmanskostmodell.

Vid en jämförelse mellan Göteborgs Stads måltidspolicy och Uddevalla kommuns framgår det att de har många gemensamma utgångspunkter. En del av det som lyfts fram och betonas i Uddevallas policy uppfylls redan inom förvaltningen eller inom Göteborgs Stad. Några likheter är:

- Valmöjlighet maträtter: Båda kommuner erbjuder två maträtter.
- Husmanskost: Cirka 90 procent av maträtterna i Göteborgs Stads vård- och omsorgsboenden är husmanskost.
- Lokalt fokus: Uddevallas policy betonar användning av svenska, närproducerade livsmedel. Inom Göteborgs Stad och förvaltningen för inköp och upphandling pågår ett arbete för att fler mindre och lokala matproducenter ska ha möjlighet att leverera till stadens verksamheter.

En skillnad som framkommer är att de som önskar anpassad kost av religiösa skäl i Uddevalla kommun erbjuds ett vegetariskt alternativ. I Göteborgs Stad ska anpassad eller alternativ kost av andra skäl än medicinsk specialkost utformas i samråd mellan matgästen, berörda verksamheter och vid behov närstående.

Förvaltningen rekommenderar att motionen avstyrks och att det nuvarande arbetet med mat och måltider fortsätter i enlighet med Göteborgs Stads policy och anvisningar för äldreomsorgen.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

I förord till *Nationella riktlinjer för måltider i äldreomsorgen* från Livsmedelsverket anges att matvanorna speglar den enskildes identitet, kultur, erfarenheter och historia. Därför behöver måltiderna i äldreomsorgen utformas utifrån de äldres individuella behov och önskemål. Det finns inte en universallösning i stället behövs flexibla måltidslösningar som ger valmöjlighet och delaktighet. Gemensamt och strukturerat samarbete medför måltider som bidrar till välbefinnande, hälsa och värdighet. Att arbeta för bra måltider i äldreomsorgen är en viktig del i arbetet för en jämlik hälsa och för ett värdigt och gott liv för alla. Om förvaltningen skulle följa föreslagen motion finns risk för att vissa av omsorgstagarnas valmöjligheter skulle minska.

Samverkan

Information ges i förvaltningsövergripande samverkansgrupp (FSG) den 4 december 2024.

Bilagor

1. Motion av Emma Altenhammar (SD) om måltidspolicy
2. Uddevalla kommuns måltidspolicy
3. Göteborgs Stads policy för måltider

Beslutet skickas till

Stadsledningskontoret

Ärendet

Ärendet avser ett remissvar på en motion från Emma Altenhammar (SD) om en ny måltidspolicy baserad på Uddevallas husmanskostmodell. Motionen föreslår att Göteborgs Stad ska ”följa Uddevallas exempel och införa en måltidspolicy med svensk husmanskost som bas, valmöjligheter mellan rätter och ökad prioritering av lokalproducerade råvaror.” Yttrandet ska ha inkommit till stadsledningskontoret senast den 19 januari 2025.

Beskrivning av ärendet

Den 17 oktober 2024 skickades en remiss där nämnden ska överväga en revidering av Göteborgs måltidspolicy i enlighet med Uddevalla kommuns måltidspolicy.

Remissinstanser inkluderar flera nämnder, däribland äldre samt vård- och omsorgsnämnden, inköp och upphandling samt skola/utbildning.

Göteborgs Stads policy för måltider antogs av kommunfullmäktige den 9 december 2021 och uppdrag gavs till olika nämnder att utveckla verksamhetsspecifika anvisningar. För äldre samt vård- och omsorgsnämnden godkändes dessa anvisningar den 22 november 2022 och ett projekt har startats för att implementera dem i verksamheten.

Motionen och måltidspolicy för Uddevalla kommun

I motionen framhålls att matvanor påverkar individers fysiska och psykiska hälsa. Det betonas att maten som serveras i kommunens verksamheter bör spegla de värderingar som kommunen vill främja. Motionen lyfter också fram husmanskostens betydelse för identiteten och att den säkerställer att invånarna får näringsrik mat rotad i traditioner.

Uddevalla kommuns måltidspolicy som antogs den 13 juni 2024 föreskriver att matsedlarna ska baseras på svensk husmanskost och att minst två alternativa rätter ska erbjudas. ”Specialkost och anpassad kost/måltid serveras mot intyg, journalutdrag, bedömning av vårdpersonal eller efter särskilt beslut. Vegetarisk kost serveras alla som önskar det. De som önskar anpassad kost av religiösa skäl erbjuds vegetariskt alternativ.” Policyn betonar vikten av lokalt fokus där måltidsplanering och livsmedelsupphandling ska stödja användning av högkvalitativa och närproducerade livsmedel.

Livsmedelsverkets riktlinjer

Livsmedelsverket har nationella riktlinjer för måltider i äldreomsorgen som betonar att måltider ska anpassas efter individens behov och önskemål. Maten är central för identitet och kulturell tillhörighet och det är viktigt att ta hänsyn till olika matkulturer och traditioner. Att förstå och respektera dessa traditioner bidrar till en inkluderande och trivsamt måltidsmiljö, vilket skapar gemenskap och sammanhang. Måltiderna bör därför utformas med hänsyn till individens preferenser och vanor för att ge en meningsfull måltidsupplevelse.

Husmanskost och specialanpassad kost inom äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen

Sedan april 2023 har vård- och omsorgsboenden möjlighet att välja mellan två lunchalternativ: en husmansrätt och en vegetarisk eller internationell rätt. Köksmästarna sätter samman menyerna utifrån gemensamma principer med hänsyn till högtider och säsong samt återkoppling från hyresgäster via synpunktshantering och måltidsråd. För närvarande utgör cirka 90 procent av maträtterna svensk husmanskost.

Under avsnittet om säkra måltider i Göteborgs policy hanteras frågan om specialkost och alternativ kost: ”Den som är i behov av specialkost ska erbjudas detta samt få hjälp och stöd kring sin kosthållning. Specialkosten ska bygga på korrekta diagnoser och utredningar och säkerställas i regelbunden dialog med vården. Anpassad eller alternativ kost av andra skäl ska utformas i samråd mellan matgästen, berörda verksamheter och vid behov närstående.” Detta innebär att anpassningar utifrån andra skäl, som religiösa, ska utformas i samråd med matgästen.

Närproducerat – svenska och lokala råvaror

Regler för upphandling

I ”Budget 2025 Göteborgs stad” anges att Göteborgs Stad ska ställa miljömässiga, sociala och etiska krav vid upphandlingar för att främja hållbarhet. Enligt EU-regler är det dock inte tillåtet att ställa krav på ursprung, som ”svenska råvaror”. Upphandlingar måste vara öppna och icke-diskriminerande men krav på kvalitet och produktionsstandarder, såsom djurhållning och miljöhänsyn, kan ställas så länge de inte begränsar konkurrensen.

Pågående aktiviteter

Förvaltningen för inköp och upphandling arbetar för att fler lokala matproducenter ska kunna leverera till stadens verksamheter. Miljö- och klimatnämnden har fått i uppdrag att ta fram en plan för ett hållbart livsmedelsystem ur ett cirkulärekoniskt perspektiv. En rekommendation är att utveckla en funktion för att koordinera utbudet från små lokala producenter.

Västra Götalandsregionen (VGR) arbetar också med närproducerade livsmedel och utvecklar en modell för att mäta andelen närproducerade inköp. Det finns inga bindande gemensamma regler men samverkan sker mellan Göteborgs Stad och VGR på flera nivåer.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen bedömer att Göteborgs Stads nuvarande policy för måltider och det pågående arbetet inom förvaltningen effektivt uppfyller riktlinjerna. Detta skapar goda förutsättningar för att göra måltiderna inom äldreomsorgen till en central del av arbetet för ett värdigt och gott liv för alla. Husmanskosten som framhävs i Uddevalla kommuns policy utgör redan en betydande del av Göteborgs matsedel samtidigt som anpassningar görs utifrån individernas behov.

Därför anser förvaltningen att det är viktigt att fortsätta det nuvarande arbetet med mat och måltider i enlighet med Göteborgs Stads policy för måltider samt anvisningarna från äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen.

Äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen

Emma Höjgaard
Tf avdelningschef Service

Babbs Edberg
Förvaltningsdirektör

Utdrag ur protokoll

Sammanträdesdatum: 2025-02-06

Remissvar gällande motion av Emma Altenhammar (SD) om att revidera Göteborgs Stads policy för måltider i linje med Uddevalla kommuns måltidspolicy

§ 11, 355/24

Beslut

Inköps och upphandlingsnämnden avstår från att yttra sig.

Ärendet

Ärendet avser ett remissvar på en motion från Emma Altenhammar (SD) om en ny måltidspolicy baserad på Uddevallas husmanskostmodell. Motionen föreslår att Göteborgs Stad ska "följa Uddevallas exempel och införa en måltidspolicy med svensk husmanskost som bas, valmöjligheter mellan rätter och ökad prioritering av lokalproducerade råvaror." Yttrandet ska ha inkommit till stadsledningskontoret senast den 19 januari 2025. Nämnden har fått uppskov till den 6 februari 2025.

Handlingar

1. Tjänsteutlåtande
2. Motionen
3. Uddevalla kommuns måltidspolicy

Beslutsgång

Ordförande frågar om nämnden kan bifalla förvaltningens förslag och finner att det är nämndens beslut.

Dag för justering

2025-02-07

Vid protokollet

Sekreterare

Sebastian Helin

Ordförande

Johanna Azar (MP)

Justerande

Sarah Ullmark (M)